

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

15/06/2020

ΘΕΜΑ Α

Ο συγγραφέας μεταξύ άλλων πραγματεύεται τους λόγους για τους οποίους βιώνει τη λογοτεχνική ανάγνωση ως λυτρωτική ευχαρίστηση. Συγκεκριμένα, συνιστά μία εποικοδομητική διαδικασία ενδοσκόπησης που τον συντροφεύει, όπως στην εφηβεία του, στις δύσκολες στιγμές. Η μοναχική ελευθερία της ανάγνωσης τον συνδέει νοερά με τους λογοτεχνικούς χαρακτήρες και του προσφέρει συναισθηματική ασφάλεια, διαστέλλοντας τον πραγματικό χρόνο. Τέλος, υπογραμμίζει τη σταθερή, θεραπευτική δύναμη της λογοτεχνίας που αναπτρώνει την ανθρώπινη ψυχή.

(εναλλακτική περίληψη)

Ο συγγραφέας μεταξύ άλλων πραγματεύεται τους λόγους για τους οποίους βιώνει τη λογοτεχνική ανάγνωση ως λυτρωτική ευχαρίστηση. Συγκεκριμένα, συνιστά μία εποικοδομητική διαδικασία ενδοσκόπησης που τον συντροφεύει, όπως στην εφηβεία του, στις δύσκολες στιγμές. Η μοναχική ελευθερία της ουσιαστικής ανάγνωσης τον συνδέει νοερά με τους λογοτεχνικούς χαρακτήρες και του προσφέρει συναισθηματική ασφάλεια, διαστέλλοντας τον πραγματικό χρόνο και κερδίζοντας όσον του στερήσει η εφηβεία. Τέλος, υπογραμμίζει τη σταθερή, θεραπευτική δύναμη της λογοτεχνίας που αναπτρώνει την ανθρώπινη ψυχή.

ΘΕΜΑ Β

Β1. α. ΛΑΘΟΣ, «Η προσωπική ανάγνωση απαιτεί συνήθως μια εσωτερική απομόνωση και όχι να σου επιβάλλεται εξωτερικά.» κείμενο 1, παράγραφος 1^η

«Για εμένα, που το διάβασμα ήταν μια καθημερινότητα, εξακολουθεί να παραμένει», κείμενο 1, παράγραφος 3^η

β. ΛΑΘΟΣ, «Οι ώρες του διαβάσματος είναι διάσπαρτες σε όλη τη διάρκεια της μέρας και της νύχτας που τείνουν να ενοποιηθούν σε έναν αλλόκοτο χωροχρόνο.» κείμενο 1. Παράγραφος 5^η

γ. ΛΑΘΟΣ, «Αυτή τη θνητότητα που φαρμακώνει την ύπαρξη και τη συνείδηση του ανθρώπου με το φαρμάκι της ματαιότητας, πολεμά και εξορκίζει, και αρνείται η πράξη του γράφειν.» κείμενο 2, παράγραφος 5^η

«Έχει γράψει μέσα στην καρδιά του, με στοργή κι εμπιστοσύνη, τους δικούς του, αρχίζει να γράφει τους οικείους του, τους συγγενείς του, κατόπιν τους φίλους του.» κείμενο 2, παράγραφος 2^η

δ. ΛΑΘΟΣ, «Μέσα στην Ιστορία του κόσμου, οι φημισμένοι, οι άξιοι, οι μεγάλοι οι ήρωες. Μέσα στην Ιστορία των Επιστημών, οι σπουδαίοι.» κείμενο 2, παράγραφος 3^η

ε. ΣΩΣΤΟ, «Γιατί η λογοτεχνία είναι αμόλυπτη, κανένας ιός δεν θα τη μεταλλάξει, θα είναι πάντα εκεί και τα λογοτεχνικά αντισώματα θα μεταμορφώνουν τις ψυχές μας και θα μας οπλίζουν με κουράγιο.» κείμενο 1, παράγραφος 7^η

«Ίσως γιατί το γράφειν –συνειδητό ή όχι, εκούσιο ή και ακούσιο, φανερό ή και κρυφό– αποτελεί την έσχατη, ακραία παρηγοριά για τη θνητότητα που τους πολιορκεί και που τελικά τους καταβάλλει.» κείμενο 2, παράγραφος 5^η

Β2.

α.

Ο συγγραφέας του κειμένου 1, προκειμένου να ευαισθητοποιήσει σχετικά με την ανάγνωση της λογοτεχνίας, καταφεύγει σε ένα ιδιαίτερα συναισθηματικά φορτισμένο ύφος γραφής. Έτσι, επικαλούμενος το συναίσθημα του δέκτη, επιτυγχάνει να μεταδώσει τον προβληματισμό και να ευαισθητοποιήσει αναφορικά με τα πολλαπλά οφέλη που αποκομίζει ο άνθρωπος από τη

διαδικασία της λογοτεχνικής ανάγνωσης. Ο έντονα συναισθηματικά φορτισμένος λόγος είναι εμφανής και στις γλωσσικές επιλογές του συγγραφέα.

Ειδικότερα, χρησιμοποιεί σημεία στίξης:

- εισαγωγικά («ανέβασα πυρετό») : μεταφορική χρήση του λόγου και προφορικό ύφος
- διπλή παύλα (-τι ειρωνεία!-) : σχόλιο συγγραφέα με διάθεση αυτοσαρκασμού
- θαυμαστικό (-τι ειρωνεία!-) : λειτουργεί σχολιαστικά και προσδίδει έμφαση στο περιεχόμενο της φράσης «-τι ειρωνεία!-»

Σχήματα λόγου:

- μεταφορές

«χαμένοι και σωσμένοι» - 7η παράγραφος

«χάνομαι μέσα στο κείμενο» - 4η παράγραφος

«έκλεβα χρόνο για διάβασμα» - 6η παράγραφος

ρόλος: η μεταφορά προσδίδει στο κείμενο γλωσσικό πλούτο και δύναμη, εκφραστικότητα και ζωηρότητα, καθιστά τον λόγο παραστατικό.

- προσωποποιήσεις

«τέτοια κείμενα έρχονται και γιατρεύουν την ψυχή» - 7η παράγραφος

«τα λογοτεχνικά αντισώματα θα μεταμορφώσουν... κουράγιο» - 7η παράγραφος

ρόλος: προσδίδεται πρωτοτυπία στον λόγο και η γραφή γίνεται ζωντανή και παραστατική.

- ειρωνεία

«τι ειρωνεία!-» - 6η παράγραφος

ρόλος: αποδίδει μια κατάσταση με χιούμορ, αυτοσαρκασμό και σκωπτική διάθεση.

- παρομοίωση

«λες και εγείρονται οι συγγραφείς και συνομιλούν μαζί μου» - 5η παράγραφος

ρόλος: προσδίδει στο λόγο ζωντάνια, αμεσότητα, παραστατικότητα και δίνει έμφαση στο συναίσθημα που βιώνει ο άνθρωπος κατά τη διαδικασία της ανάγνωσης.

β.

Στην πέμπτη παράγραφο του κειμένου 2 διατυπώνεται ένα ερώτημα («Γιατί όλοι... εαυτό του;»). Μέσω αυτού του ερωτήματος, ο συγγραφέας επιδιώκει να προβάλει με εμφατικό, άμεσο και παραστατικό τρόπο την αέναη και φαινομενικά μάταιη πράξη των συγγραφέων να παράγουν κείμενα. Η ερώτηση αυτή στοχεύει στον προβληματισμό και στην εστίαση της προσοχής και του ενδιαφέροντος του αναγνώστη αναφορικά με τον σημαντικό ρόλο που επιτελεί η συγγραφική διαδικασία, παρόλο που είναι νομοτελειακά αναπόφευκτος ο θάνατος («αφού ό,τι έχει αρχή... από τον εαυτό του;»). Τέλος, το ερώτημα αυτό ευρισκόμενο στην τελευταία παράγραφο του κειμένου εξυπηρετεί, από άποψη οργάνωσης του λόγου, την πρόθεση του συγγραφέα να τοποθετηθεί καταλήγοντας στη δύναμη της «πράξης του γράφειν» που αποτελεί τη μόνη παρηγοριά, το μόνο αντίδοτο απέναντι στη ματαιότητα που γεννά η πεπερασμένη ανθρώπινη φύση.

B3.

Οι Λατίνοι υποστήριζαν πως τα γραπτά μένουν σε αντίθεση με τον «φτερωτό» προφορικό λόγο. Με τη γραφή, επομένως, «φωλιάζει» κάτι στη μνήμη της ανθρωπότητας και διασώζεται από τη λήθη. Έτσι, οι περισσότεροι δηλώνουν την παρουσία τους με τη δημιουργία οικογένειας ή τη σταδιοδρομία στον επαγγελματικό στίβο. Ταυτόχρονα, όσοι διαθέτουν εγνωσμένο κύρος αφήνουν το αιώνιο στίγμα τους στην παγκόσμια ιστορία, στις επιστήμες, στην εκκλησία ή στη διάνοηση με ποικίλους τρόπους: ηρωισμό, επινοητικότητα, αγιοσύνη ή γνήσια παραγωγή έργου.

ΘΕΜΑ Γ (Λογοτεχνία)

Το θέμα που θίγει το ποίημα είναι η δυνατότητα της ποίησης να δίνει απαντήσεις στα ποικίλα ερωτήματα που μας απασχολούν και να αποτελεί πηγή έμπνευσης στην καθημερινότητα του ανθρώπου. Το ποιητικό υποκείμενο με τη χρήση β' προσώπου («αναριωτιέσαι») ανοίγει έναν διάλογο με τους δέκτες και υποστηρίζει ότι η ποίηση προσφέρει ένα καταφύγιο, όταν βιώνουν καταστάσεις αναπάντεχες «αντικρίζοντας πράγματα για πρώτη φορά», «πράγματα που ξαφνιάζουν», «πράγματα που έλεγες πως δεν θα συμβούν ποτέ», συνηθισμένες όπως «για πράγματα χλιοειπωμένα» και «γι' άλλα που

επαναλαμβάνονται», ακόμα και για πράγματα που δεν είχαν ουσιαστική αξία, «καθώς ήταν για πώληση ή σάπια». Μέσω της επανάληψης της φράσης «για πράγματα», τονίζει ότι σε όλες τις κρίσιμες στιγμές της ζωής του δέκτη «στα πράγματα που μπόρεσες να κάνεις, που ρίσκαρες τη ζωή σου, που τα φοβήθηκες, για πράγματα που μόνο τα ονειρεύτηκες», η ποίηση ήταν εκεί να τον καθοδηγεί, δίνοντας απαντήσεις στα υπαρξιακά του ερωτήματα. Με τη χρήση της οριστικής και του ενεστώτα («σε βρίσκει») δείχνει τη βεβαιότητά του για την διαχρονική προσφορά της ποίησης, η οποία ζωντανεύει μέσω της προσωποποίησης.

Η ποίηση στην προσωπική μου ζωή διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο. Απαλύνει τον πόνο μου, μου δίνει δύναμη, όταν έρχομαι αντιμέτωπος με δύσκολες καταστάσεις γιατί έχει μιλήσει για τους καημούς και τα βάσανα όλου του κόσμου, οπότε μέσα από την ταύτιση επέρχεται η λύτρωση και η κάθαρση. Έχει μιλήσει για τις χαρές, για τα όνειρα των ανθρώπων, πολλά από τα οποία είναι και δικά μου, κι έτσι ακόμα και αν δεν τα υλοποιήσω, θα τα έχω τουλάχιστον ζήσει μέσα από ένα ποίημα. Μέσα από την ποίηση έχω βιώσει την ιστορία του ανθρώπινου είδους, έχω αντλήσει πάρα πολλές γνώσεις και νιώθω σα να έχω ζήσει χίλιες ζωές... (225 λέξεις χωρίς τις παραπομπές)

Επιπλέον κειμενικοί δείκτες: εικόνες, αποσιώπηση, αντιθέσεις, μεταφορές, μακροπερίοδος λόγος, εξομολογητικό ύφος, ποικιλία χρόνων (συνδυασμός χρονικών βαθμίδων)

Εναλλακτική προσέγγιση β' ερωτήματος:

Η ποίηση δεν είναι μέρος της ζωής μου γιατί το σχολείο δεν μου έχει δώσει κίνητρα για να την αγαπήσω, καθώς συνήθως επιλέγονται κείμενα δυσνόητα, παλιομοδίτικα και προσπαθώντας να αναλύσω την άποψη του ποιητή, δεν μου δίνεται η ευκαιρία να εκφράσω τις απόψεις μου σχετικά με το πώς το αντιλαμβάνομαι εγώ. Επίσης, στον ελάχιστο ελεύθερο χρόνο μου επιλέγω μορφές ψυχαγωγίας πιο ανέμελες που δεν απαιτούν να βρίσκομαι σε πνευματική εγρήγορση.

ΘΕΜΑ Δ

Είδος κειμένου: διαδικτυακό άρθρο

Πομπός: μαθητής

Αποδέκτες: συμμαθητές και ευρύτερο κοινό

1^η περίπτωση:

Η σχέση μου με το βιβλίο είναι φιλική:

- Η σχέση μου με το βιβλίο ξεκίνησε από την παιδική μου ηλικία και διαμορφώθηκε μέσα στα χρόνια σε μία σχέση αγάπης.
- Ως παιδί αντιλαμβανόμουν το βιβλίο ως διασκέδαση και το είχα συνδέσει με περιόδους διακοπών και στιγμές χαλάρωσης και γέλιου. Εκείνα τα χρόνια επέλεγα κυρίως ιστορίες φαντασίας, μυστηρίου ή βιβλία με εύθυμο περιεχόμενο.
- Μεγαλώνοντας η σχέση μου με το βιβλίο εξελίχθηκε και απέκτησε νέες διαστάσεις, καθώς άρχισα να επιζητώ την ουσία της ανάγνωσης.
- Πλέον επιλέγω προσεκτικά τα βιβλία και τους συγγραφείς που θα διαβάσω ανάλογα με τα ενδιαφέροντα μου και τις προτιμήσεις μου. Συνήθως οι επιλογές μου χαρακτηρίζονται από ποικιλία που μπορεί να περιλαμβάνει από αστυνομικά μυθιστορήματα σε στιγμές χαλάρωσης έως φιλοσοφικού, ιστορικού, κοινωνικού περιεχομένου αναγνώσματα.
- Το βιβλίο είναι για εμένα μία προσωπική υπόθεση. Η ανάγνωση, κατά τη γνώμη μου, προϋποθέτει μία εσωτερική απομόνωση, είναι μια ιδιωτική στιγμή κατά την οποία αναπτύσσεται ένας στενός δεσμός με το βιβλίο καθώς προσπαθείς όχι μόνο να το απολαύσεις, αλλά και να το κατακτήσεις, να το βιώσεις σαν μία εμπειρία. Η ανάγνωση δεν είναι για μένα μία τυπική διαδικασία, αλλά μια εμπειρία στην οποία λαμβάνουν μέρος όλες μου οι αισθήσεις.
- Δεν αντιμετωπίζω την ανάγνωση ως μία υποχρέωση, ως κάτι καταναγκαστικό. Δεν διαβάζω επειδή «πρέπει», επειδή «είναι στη μόδα». Είναι μια προσωπική μου επιλογή, ελεύθερη και αδέσμευτη από τις κοινωνικές επιταγές.

- Επιπλέον, δεν αντιλαμβάνομαι την ανάγνωση ως έναν τρόπο επίδειξης.
- Δεν αγωνίζομαι ενάντια στον χρόνο προκειμένου να διαβάσω όσα περισσότερα βιβλία μπορώ. Συνηθίζω να διαβάζω αργά, δεν αγχώνομαι να ολοκληρώσω κάποιο βιβλίο. Απολαμβάνω κάθε σελίδα, κάθε λέξη και συχνά ξαναδιαβάζω κάποια αποσπάσματα που μου κέντρισαν το ενδιαφέρον.
- Για μένα η ανάγνωση συνδέεται με τη διαμόρφωση της πνευματικής και ψυχικής μου υπόστασης. Αφενός πιστεύω ότι συμβάλλει στη διεύρυνση των οριζόντων μου και αφετέρου με βοηθά να κατακτήσω την ψυχική μου ισορροπία, καθώς πιστεύω ότι η λογοτεχνία εμπλουτίζει τον συναισθηματικό μου κόσμο και λειτουργεί θεραπευτικά για την ψυχή.

Ρόλος γόνιμης σχέσης ανάγνωσης βιβλίων στη διαχείριση του προσωπικού χρόνου

- Προκειμένου να μπορέσω να απολαύσω κάποιες ώρες ανάγνωσης προσπαθώ διαμορφώσω με τέτοιο τρόπο το πρόγραμμα μου ώστε να εξοικονομήσω λίγο ελεύθερο χρόνο σε μια απαιτητική καθημερινότητα.
- Ο χρόνος δεν γίνεται αντιληπτός μόνο ποσοτικά, αλλά και ποιοτικά. Συχνά σε μία δύσκολη μέρα μου αρκούν λίγα λεπτά ποιοτικής ανάγνωσης.
- Το διάβασμα βιβλίων δεν συνδέεται με συγκεκριμένες ώρες της μέρας μου, αλλά πραγματοποιείται σε πολλές και διαφορετικές στιγμές.
- Εξοικονομώ χρόνο σε «νεκρά διαστήματα», όπως για παράδειγμα στα μέσα μεταφοράς.
- Επιπλέον, προσπαθώ να μην δαπανώ τον ελεύθερο χρόνο μου στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή γενικότερα σε μορφές μη ποιοτικής ψυχαγωγίας. Πριν τον ύπνο αντί για παρακολούθηση τηλεόρασης ή πλοήγηση στο διαδίκτυο, θα επιλέξω μερικές στιγμές ανάγνωσης ενός ποιοτικού βιβλίου.
- Ακόμα κι αν ο χρόνος είναι λιγοστός, επειδή το διάβασμα ξεκουράζει, παρηγορεί και κάνει τον άνθρωπο να ξεχνιέται, ο χρόνος «διαστέλλεται», «επεκτείνεται».
- Η ανάγνωση μπορεί να επηρεάσει τη στάση ζωής μου και τις κοινωνικές μου δραστηριότητες προσφέροντας μου ποικίλα ερεθίσματα, ώστε να διαθέσω ποιοτικά τον ελεύθερο χρόνο μου όχι μόνο στη μοναχική εμπειρία της ανάγνωσης αλλά εμπνεόμενος από τα λογοτεχνικά πρότυπα να κινητοποιηθώ στο πλαίσιο μίας ευρύτερης κοινωνικής προσφοράς.

2^η περίπτωση:

Η σχέση μου με την ανάγνωση βιβλίων δεν είναι φιλική ή είναι αδιάφορη:

- Δεν είχα ανάλογα αναγνωστικά ερεθίσματα από το άμεσο και ευρύτερο περιβάλλον και γι' αυτό δεν αισθάνθηκα ότι ήταν απαραίτητο στοιχείο στη ζωή μου.
- Στον περίγυρό μου τα βιβλία θεωρούνταν μια περιττή πολυτέλεια, δεδομένων των οικογενειακών οικονομικών συνθηκών.
- Εξαρχής συνέδεσα την ανάγνωση βιβλίων με τις υποχρεωτικές σχολικές απαιτήσεις οπότε αποτελούσε μια κουραστική και αγχωτική διαδικασία που έπρεπε να συμπεριληφθεί στην καθημερινότητά μου.
- Δεν υπήρξαν εκπαιδευτικά ερεθίσματα που να με βοηθήσουν να συνδέσω την ανάγνωση βιβλίων με την απόλαυση. Για παράδειγμα η απουσία δανειστικών βιβλιοθηκών σε επίπεδο σχολείου λειτούργησε ως αντικίνητρο για την ουσιαστική επαφή με τον κόσμο του βιβλίου.
- Ως έφηβος προτιμώ άλλες δραστηριότητες όπως τον αθλητισμό, τις κοινωνικές συναναστροφές, την πλοήγηση στο διαδίκτυο.

Ρόλος ανάγνωσης βιβλίων στη διαχείριση του προσωπικού χρόνου:

- Την αντιμετωπίζω ως κάτι υποχρεωτικό, κουραστικό ή ανιαρό, εφόσον το απαιτητικό εκπαιδευτικό σύστημα στερεί τον χρόνο για οτιδήποτε δεν εξυπηρετεί πρακτικούς μαθησιακούς σκοπούς.
- Η πνευματική εξάντληση που προκαλεί η πιεστική καθημερινότητα και οι πολλαπλές υποχρεώσεις μου δεν μου επιτρέπουν να συγκεντρωθώ στην ανάγνωση ενός βιβλίου αφού κι αυτό προϋποθέτει αφοσίωση.
- Προτιμώ τη συνομιλία με τους φίλους μου, τη διασκέδαση ή ακόμα και την ξεκούραση από την καθημερινή πνευματική καταπόνηση, αφού άλλωστε δεν είναι μόδα και έτσι δεν αποτελεί προσφιλή επιλογή των περισσότερων εφήβων.
- Έχω συνδέσει την ανάγνωση βιβλίων με μια μοναχική δραστηριότητα και ειδικά σήμερα, λόγω του αναγκαστικού εγκλεισμού, κάτι τέτοιο μου προκαλεί ακόμα περισσότερο αποστροφή.
- Δεν νιώθω την ανάγκη να στραφώ στο βιβλίο για να απαντήσω σε δικά μου υπαρξιακά ερωτήματα, αφού το θεωρώ πιο ξεπερασμένο και δεν με αντιπροσωπεύει.